

VÄRMDÖ KOMMUN

Riktlinjer för handläggning enligt Lagen som särskilt stöd
för vissa funktionshindrade

Inledning.....	4
1. Verksamhet för personer med funktionsnedsättning.....	4
1.1 Målgrupp.....	4
1.2 Grundläggande värderingar.....	4
1.3 Inriktning.....	4
1.4 Barnperspektivet.....	5
2. Lagstiftning.....	5
2.1 Lagar och föreskrifter.....	5
2.2 Socialtjänstlagen (SoL).....	5
2.3 Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).....	5
2.4 Avgränsning mellan SoL och LSS.....	6
3. Handläggning och dokumentation.....	6
3.1 Förvaltningslagen.....	6
3.2 Dokumentation.....	6
3.2 Handläggning.....	7
3.3 Handläggningstider.....	7
3.4 Gemensamt hushåll och föräldraansvar.....	7
3.5 Beslut.....	7
3.6 Överklagan.....	8
3.7 Uppdrag till utförare.....	8
3.8 Kundval.....	8
3.9 Uppföljning.....	8
3.10 Samverkan.....	8
4. Insatser enligt LSS till barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder.....	8
4.1 Målgrupp.....	8
4.2 LSS 1 § 1.....	9
4.3 Beslut om insatser.....	10
4.3.1 9 § 1 Råd och stöd.....	10
4.3.2 9 § 2 Biträde av personlig assistent.....	10
4.4 Personlig assistans enligt socialförsäkringsbalken.....	10
4.4.1 Personlig assistans för barn.....	10
4.4.2 65 års gräns.....	11
4.4.5 Tillfälligt utökade behov av personlig assistans i samband med semestervistelse eller resa.....	11
4.4.6 Personlig assistans i bostad med särskild service.....	13
4.4.7 Personlig assistans i daglig verksamhet.....	13
4.4.8 Personlig assistans under vistelse på sjukhus.....	13
4.4.9 Familjemedlemmars ansvar.....	14
4.4.10 Avgränsning mot hemtjänst.....	14
4.4.11 Sjuklöneavtal.....	14
4.5 9 § 3 Ledsagarservice.....	14
4.6 9 § 4 Biträde av kontaktperson.....	14
4.7 9 § 5 Avlösarservice i hemmet.....	14
4.8 9 § 6 Korttidsvistelse.....	15
4.9 9 § 7 Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år.....	15
4.10 9 § 8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet.....	15
4.11 Familjehem.....	15
4.12 Bostad med särskild service för barn och ungdomar.....	15
4.13 9 § 9 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna.....	16

4.13.1 Gruppbofastad	17
4.13.2 Servicebofastad	17
4.13.3 Annan särskilt anpassad bofastad	17
4. 14 9 § 10 Daglig verksamhet.....	17
4.15 Omvårdnad och fritid	17
4. 16 10 § Individuell plan	18
5. Insatser som inte är föremål för biståndsbeslut.....	18

Inledning

Riktlinjernas syfte är att vara en vägledning för handläggare i arbetet med en rättssäker och likvärdig utredning och behovsbedömning. Beslut om insatser ska fattas enligt samma bedömningsgrunder, oavsett vem som fattar beslutet. Riktlinjerna innebär inte någon inskränkning i den enskildes rätt att få en individuell prövning av sin ansökan utan utgår från grundläggande principer i LSS om den enskildes självbestämmanderätt och delaktighet. Insatserna ska präglas av helhetssyn, kontinuitet samt att den enskildes egna resurser ska tas tillvara och den enskilde erbjuds en individuell planering genom bland annat en genomförandeplan. I en genomförandeplan skall beslut överföras till konkreta insatser för den enskilde. Insatserna följs upp kontinuerligt och dokumenteras i verksamhetssystemet.

Varje beslut ska vara baserat på den enskilde individens behov. Riktlinjerna är därför vägledande och gäller aldrig utan undantag.

1. Verksamhet för personer med funktionsnedsättning

1.1 Målgrupp

Riktlinjerna avser insatser för personer med funktionsnedsättning enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

LSS utgör ett komplement till socialtjänstlagen och annan lagstiftning och innebär ingen inskränkning i de rättigheter som den enskilde kan ha i enlighet med annan lagstiftning.

1.2 Grundläggande värderingar

Alla människor är olika och lika mycket värda. Varje människa ska med sin unika kunskap och erfarenhet ses som en tillgång för samhället. Därmed har alla samma rätt till full delaktighet i samhället.

Socialnämnden ska utgå från alla människors lika värde och rättigheter och ett demokratiskt synsätt ska prägla allt arbete. Varje enskilt möte ska präglas av respekt, hänsyn och förståelse för varandra. Kvalitetstänkande ska prägla allt arbete både vad det gäller utförande och bemötande. Verksamheten ska vara ett stöd till människor att ta tillvara sina egna resurser och ske med respekt för individens integritet.

1.3 Inriktning

Värmdö kommun har definierat 3 målområden i kommunens plan för personer med funktionsnedsättning. Dessa är tillgänglighet, inkludering samt delaktighet och inflytande. Detta innebär bland annat att den enskilde brukaren/och eller hans eller hennes företrädare ska erbjudas delaktighet och inflytande i planeringen och i utförandet av stödinsatserna.

Målet är att anpassa beviljade insatser efter brukarens behov och önskemål och därigenom öka den enskildes livskvalitet samt bidra till ökad självständighet för brukaren. Utförarverksamheten ska arbeta med individuell planering för utförandet av insatserna och också eftersträva kontinuitet i insatserna.

I första hand bör verksamhet inom kommunen anlitas som utförare av olika insatser för personer med funktionsnedsättning. Externa vårdgivare ska endast användas då kommunen inte kan erbjuda lämplig insats.

1.4 Barnperspektivet

Barnperspektivet ska alltid ingå i Värmdö kommuns arbete och utifrån FN:s barnkonvention ska barnets bästa alltid komma i första rummet. När en insats eller åtgärd rör ett barn ska barnet höras och hans eller hennes inställning ska beaktas i den mån det är möjligt med hänsyn till barnets ålder och mognad. Stödinsatser till föräldrarna ska alltid bedömas med utgångspunkt från barnet med funktionsnedsättnings perspektiv. Hänsyn ska tas till barnets möjligheter att få leva ett liv som andra barn.

2. Lagstiftning

2.1 Lagar och föreskrifter

Dokumentationsskyldigheten gäller alla individuellt behovsprövade stödinsatser (21a § LSS). Handläggnings- och genomförandeprocessen samt dokumentation, hantering av akter och personuppgifter styrs av bestämmelser i enlighet med lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, socialtjänstlagen (2001:453), förvaltningslagen (1986:223) och offentlighets och sekretesslagen (2009:400). Bestämmelserna är kompletterade av socialstyrelsen med föreskrifter och allmänna råd om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2006:5) samt en handbok, om handläggning och dokumentation inom socialtjänsten (Socialstyrelsen, 2006), för att underlätta tillämpningen av regelverket.

Socialstyrelsen har ett nationellt tillsynsansvar över socialtjänstens insatser för personer med funktionsnedsättning.

2.2 Socialtjänstlagen (SoL)

Socialtjänstlagen reglerar socialtjänstens verksamhet i sin helhet. Enligt socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret för att de som bor och vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap. Personer som har behov av stöd och omvårdnad kan ansöka om detta i form av bistånd.

2.2.1 Rätt till bistånd

Vid bedömning om den enskilde har rätt till bistånd enligt Socialtjänstlagen, SoL, används begreppet skälig levnadsnivå och den enskilde har rätt till bistånd om;

- behov föreligger
- behovet inte kan tillgodoses på annat sätt
- biståndet behövs för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå

2.3 Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

LSS är en rättighetslag som ska ge stöd till människor med funktionsnedsättning. Målet med lagstiftningen är att ge den enskilde förutsättningar till ett liv som andra och att ge full delaktighet i samhällslivet.

LSS innehåller bestämmelser om stöd och service till personer med utvecklingsstörning, autism eller autismsliknande tillstånd; personer som har ett betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder orsakad av yttre våld eller kroppslig sjukdom samt personer med andra stora, varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder vilka inte beror på normalt åldrande.

2.3.1 Rätt till insatser

Den enskilde ska tillförsäkras goda levnadsvillkor genom insatserna. En förutsättning för rätten till insats är att det finns ett behov av insatsen och att behovet inte tillgodoses på annat sätt. Bedömningen av behovet av insats ska alltid göras utifrån individens behov. I detta är normaliseringsprincipen vägledande, det vill säga att bedömningen ska ske genom en jämförelse med vad som kan anses vara normal livsföring för en person i samma ålder som lever utan funktionsnedsättning.

Insatser ska endast ges om den enskilde begär det och med hänsyn till den enskildes integritet. Så långt som det är möjligt ska insatserna utformas tillsammans med den enskilde.

2.4 Avgränsning mellan SoL och LSS

Enligt 4 kap 1 § SoL ska biståndet tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå och enligt 7 § LSS ska insatserna tillförsäkra den enskilde goda levnadsvillkor. Goda levnadsvillkor innebär en högre kvalitet än skälig levnadsnivå. En jämförelse kan göras t.ex. mellan hemtjänst och personlig assistans. Det senare ger stora möjligheter för brukaren att välja assistenter, bestämma om utförandet av insatsen osv. Biståndbeslutet fastställer insatsen och möjligheten för den enskilde att påverka är mindre i SoL.

LSS är en rättighetslag. För att ha rätt till insatser med stöd av LSS krävs dels att den enskilde tillhör personkretsen dels att funktionshindren är omfattande och varaktiga. Funktionshindrade som inte tillhör personkretsen men begär stödinsatser ska få dessa prövade enligt SoL. Insatser såsom hemtjänst och boendestöd saknas i LSS.

Personer som tillhör personkretsen enligt LSS har inte automatiskt rätt till insatserna. Först måste det konstateras att den enskilde är i behov av insatsen och att behovet inte tillgodoses på annat sätt. Vid bedömningen är det viktigt att konstatera att behovet **faktiskt tillgodoses**, detta till skillnad från bedömningen enligt SoL då det räcker med att behovet **kan tillgodoses** på annat sätt.

3. Handläggning och dokumentation

3.1 Förvaltningslagen

All handläggning ska utgå ifrån förvaltningslagens bestämmelser. Lagen anger rättigheter och skyldigheter för myndigheten och enskilda. Det är även förvaltningslagen som reglerar rätten till överklagande av ett beslut. Förvaltningslagen lagstiftar om allmän serviceskyldighet vilket innebär att upplysningar ska lämnas. Handläggaren är också skyldig att ge vägledning, råd och annan hjälp till enskilda i frågor som rör verksamhetsområdet. Varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

3.2 Dokumentation

Genomförandet av en insats ska dokumenteras. Det är ett sätt att tydliggöra vad som faktiskt görs och det visar hur situationen för den enskilde utvecklas. Dokumentationen ska utvisa åtgärder som vidtas för den enskilde samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse för genomförandet av insatsen (Socialstyrelsen, 2006).

Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskilde, vara tydlig samt innehålla tillräcklig, väsentlig och korrekt information (SOSFS 2006:5). Vad det innebär beskrivs närmare nedan.

- **Respektfull** – ta hänsyn till den enskildes integritet och inte innehålla ovidkommande omdömen, nedsättande eller kränkande uppgifter eller formuleringar

- **Korrekt** – uppgifterna ska bygga på ett korrekt underlag och det ska framgå vem som har lämnat uppgifterna. Det ska även framgå vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar samt vem som gjort en viss bedömning.
- **Tillräcklig** – så att den säkerställer den enskildes rättssäkerhet och möjlighet till insyn samt ger relevant information för att genomföra och följa upp insatser.
- **Väsentlig** – endast innehålla uppgifter av betydelse för det fortsatta arbetet och som visar hur situationen för den enskilde utvecklar sig.
- **Tydlig** – alla anteckningar ska vara sakliga, väl strukturerade, tydligt formulerade, föras löpande, vara daterade och signerade.

De handlingar som upprättas eller inkommer kring den enskilde ska hållas samman i en personakt. En personakt upprättas och förvaras av biståndshandläggaren i samband med ansökan om insatser.

3.2 Handläggning

Vid all handläggning ska stor vikt läggas vid den enskildes rätt till delaktighet, inflytande och självbestämmande. Utredningen ska vara tillräckligt omfattande för att ge ett tillfredsställande underlag för beslut, men inte vara mer genomgripande än vad som är nödvändigt för utredningens syfte. Utredning och bedömning ska utföras genom diskussion med den som söker insatsen och hans eller hennes anhöriga och bygga på en helhetssyn. Varje bedömning görs utifrån en individuell prövning. Individuell prövning innebär att en utredning och bedömning av den sociala situationen och behovet av stödinsatser utifrån funktionsnedsättningen görs. Hänsyn tas till vilket övrigt samhällsstöd som ges samt kravet på skäliga respektive goda levnadsvillkor. Alla handlingar från extern part (till exempel läkarutlåtande, intyg från habiliteringen osv.) som den enskilde inte sett kommuniceras från handläggaren till den enskilde.

3.3 Handläggningstider

Ett ärende ska handläggas så skyndsamt som möjligt efter det att ansökan inkommit. Efter ansökan enligt LSS tas kontakt med den berörde inom en vecka från den dag den enskilde tar kontakt. Detta genom telefonkontakt eller att ett standardbrev skickas ut. Den enskilde har möjlighet att få vägledande samtal innan ansökan och utredning påbörjas. Med utredningstid menas den tid det tar för en ansökan från det den inkommit till dess det finns ett beslut som nått den sökande. Utredningstiden ska som längst vara 3 månader för LSS-beslut. När det gäller SoL ärenden skall utredningstiden inte överstiga 3 veckor.

3.4 Gemensamt hushåll och föräldraansvar

För vuxna personer som lever tillsammans ska det gemensamma ansvaret för hemmets skötsel beaktas. Principen om gemensamt ansvar för hushållet innebär inte ett ansvar för omvårdnad av personen som har en funktionsnedsättning. Bedömning av omvårdnadsbehov ska därför göras som om han eller hon vore ensamstående.

Normen för vad som kan anses normalt föräldraansvar utgörs av den omvårdnad en förälder normalt ger till ett barn i aktuell ålder utan funktionsnedsättning. Det hjälpbehov och de insatser som går utöver detta utgör grunden för bedömning av stödinsatser.

3.5 Beslut

Av beslut ska framgå vad den enskilde ansökt om, personkretstillhörighet, vilka insatser som beviljats, omfattning, för hur lång tid beslutet gäller samt information om rätten att överklaga. Avslag ska motiveras.

Delegation för beslut regleras i socialnämndens delegationsordning.

Alla beslut ska följas upp och omprövas när beslutet löper ut eller om behovet har förändrats för den enskilde. För att garantera den enskilde en rättssäker handläggning bör alla beslut regelbundet följas upp.

Tidsbegränsade beslut

Ett beslut enligt LSS kan tidsbegränsas under förutsättning att den enskildes behov av insatsen varierar över tiden, t.ex. ledsagarservice eller biträde av kontaktperson. I de fall där det finns skäl för en tidsbegränsning bör följande regler iakttas;

- om en tidsbegränsad insats ska fortgå är det viktigt att ett nytt beslut fattas innan den tidigare perioden löpt ut
- beslut om insats enligt LSS kan endast ske efter begäran från den enskilde. Vid ett tidsbegränsat beslut krävs därför en ny begäran innan ett beslut kan fattas.

3.6 Överklagan

Beslut om bistånd enligt socialtjänstlagen 4 kap. 1 § och LSS 9 § kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol genom förvaltningsbesvär. Om den enskilde önskar ska handläggaren bistå med hjälp till att överklaga. När en överklagan inkommit ska den omgående skickas till aktuell domstol.

3.7 Uppdrag till utförare

När ett beslut om insats har fattats ska en beställning formuleras till utföraren med en beskrivning av uppdraget. Uppdraget ska utformas i samråd med den enskilde.

3.8 Kundval

Värmdö kommun tillämpar kundval inom hemtjänst och daglig verksamhet (i den mån det finns godkända enskilda utförare). Kundval möjliggör för den enskilde att välja om kommunen eller annan enskild anordnare ska utföra insatsen. Lista över godkända anordnare finns att läsa på kommunens hemsida. Handläggaren ska också kunna informera om vilka utförare som finns. Om den enskilde inte kan eller vill välja utförare, kan stöd till detta ges från god man, anhörig eller handläggare. Kan den enskilde inte välja utförare trots stöd hänvisas han eller hon till det alternativ som biståndshandläggaren anvisar som ickevalsalternativet.

3.9 Uppföljning

Alla beslut och uppdrag ska följas upp och utvärderas i samråd med den enskilde och bygga på en helhetssyn på samtliga insatser.

3.10 Samverkan

Om insatser är aktuella från andra myndigheter eller myndighetsgrupper inom kommunens socialtjänst ska bästa möjliga samverkan eftersträvas, utifrån den enskildes behov. Samverkansträffar med utförare och berörda intresseorganisationer ska genomföras kontinuerligt.

4. Insatser enligt LSS till barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder

4.1 Målgrupp

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS 1 § LSS

”Denna lag innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer

1. med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd

2. med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom eller
3. med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service”

LSS omfattar inte alla personer med funktionshinder. För att få ta del av de insatser som anges i lagen måste man tillhöra någon av tre personkretsar, dessa definieras enligt nedanstående.

4.2 LSS 1 § 1

Här anges att personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd ingår i personkretsen. Med utvecklingsstörning avses en intellektuell funktionsnedsättning som inträffat under personens utvecklingsperiod – i regel före 16 års ålder. Funktionsnedsättningen ska vara så betydande att han eller hon behöver stöd och särskild service i sin livsföring.

LSS 1 § 2

Till personkrets 2 hör de personer som i vuxen ålder, fått en hjärnskada med begåvningsmässigt funktionshinder som följd. Utlösande faktorer kan vara sjukdomar av kroppslig art, t.ex. tumörer, hjärnblödningar, eller skador som föranletts av yttre våld, t.ex. trafikskador. Sjukdomar som är en följd av beroendeframkallande medel ingår inte.

För att en person ska omfattas av personkrets 2 krävs att:

- hjärnskadans har uppkommit i vuxen ålder
- skadan innebär ett begåvningsmässigt funktionshinder
- diagnosen ska fastställas och styrkas genom intyg utfärdat av leg. psykolog eller leg. läkare

LSS 1 § 3

Till personkrets 3 hör de som har varaktiga och omfattande funktionshinder, fysiska eller psykiska som uppenbart inte beror på normalt åldrande. Lagen ska i första hand tillförsäkra personer med livslånga eller mycket långvariga funktionshinder det särskilda stöd som de behöver för att bygga upp och bibehålla levnadsvillkor som är likvärdiga med andra människors. Personkretsen omfattar barn, ungdomar och vuxna.

Vid bedömning av huruvida en person tillhör personkrets 3, ska bedömningen inriktas på svårigheter i den dagliga livsföringen.

För att tillhöra personkrets 3 ska samtliga nedanstående kriterier vara uppfyllda,

Funktionshindret ska:

- vara stort, varaktigt och inte orsakat av normalt åldrande
- förorsaka betydande svårigheter i den dagliga livsföringen
- föranleda ett omfattande behov av stöd eller service

Behoven kan bl.a. bestå av hjälp med toalettbesök, påklädning, matintag, kommunicera och/eller förflytta sig. Behovet av insatser ska bedömas med beaktande av insatser från hela samhället, inte bara insatser enligt LSS. En bedömning av den enskildes behov måste alltid ske utifrån en sammanvägning av medicinska, sociala, psykologiska och pedagogiska faktorer.

När det gäller små barn kan det vara svårt att avgöra om det är barnets låga ålder eller funktionshindret i sig som ligger till grund för hjälpbehovet. Kravet på varaktighet ska vara styrkt av läkare.

Bedömning av tillhörighet till personkrets 1 och 2 görs av handläggaren utifrån fastställd diagnos. Personkrets 3 fastställs utifrån behovsbedömning. Behovet ska vara omfattande, varaktigt och förorsaka betydande svårigheter i den dagliga livsföringen.

4.3 Beslut om insatser

Riktlinjernas syfte är att vara en vägledning för handläggare i arbetet med en rättssäker utredning och behovsbedömning. Det är viktigt att poängtera att riktlinjerna inte innebär någon inskränkning i den enskildes rätt att få en individuell prövning av sin ansökan. Varje beslut ska vara baserat på den enskilda individens behov. Så långt som möjligt ska insatserna utformas tillsammans med den enskilde och dennes anhöriga/gode man. I varje enskilt fall görs ska också en sammantagen bedömning av hela familjesituationen göras.

4.3.1 9 § 1 Råd och stöd

Denna insats, enligt 9 § p1 LSS, ges av landstinget.

4.3.2 9 § 2 Biträde av personlig assistent

För att ha rätt till personlig assistans enligt LSS krävs att den enskilde har behov av insatsen för sina grundläggande behov. Med grundläggande behov menas behov av mycket personlig karaktär såsom personlig hygien, att äta, att klä sig, att kommunicera eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om personens behov. I samtliga fall görs en individuell bedömning av det totala behovet av insatser.

Den som har rätt till personlig assistans har också rätt att få hela hjälpbehovet tillgodosett, även insatser av servicekaraktär, genom denna insats. Behovet av ledsagning, avlösning, korttidstillsyn och korttidsvistelse kan ingå i insatsen personlig assistans.

Om de grundläggande behoven uppgår till högst 20 timmar per vecka kan kommunen tillhandahålla biträde av personlig assistans, eller ekonomiskt stöd till skäligena kostnader för sådan assistans för att den enskilde ska kunna ordna insatsen på annat sätt än genom kommunen.

4.4 Personlig assistans enligt socialförsäkringsbalken

Kommunen har hela det ekonomiska ansvaret för assistans upp till 20 timmar per vecka. Då en person begär personlig assistans och de grundläggande behoven överstiger 20 timmar per vecka kan den enskilde ha rätt till statlig assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken kap 51. Detta behov ska anmälas till Försäkringskassan. Enligt SFB kan kommunens handläggare göra en kortfattad behovsanmälan till Försäkringskassan utan att först inhämta den enskildes samtycke utan att bryta mot sekretesslagen. Den enskilde ska dock alltid informeras innan en sådan anmälan görs.

I avvaktan på Försäkringskassans beslut kan handläggaren fatta ett tidsbegränsat LSS-beslut överstigande 20 timmar.

Huvudregeln är att försäkringskassan i sin bedömning beträffande antalet timmar väger in tid för ledsagning, avlösarservice och korttidsvistelse. Detta ska beaktas vid ansökningar om insatserna med stöd av LSS och individuell prövning ska alltid göras.

Om behoven förändras och antalet assistanstimmar bedöms behöva utökas, kan handläggaren fatta ett tillfälligt beslut om utökning i avvaktan på Försäkringskassans beslut.

4.4.1 Personlig assistans för barn

Vid bedömning av barns rätt till personlig assistans gäller samma kriterier som för vuxna med funktionsnedsättning. Vid bedömningen ska föräldraansvaret beaktas på så vis att det hjälpbehov

som går utöver det som är normalt för barn i samma ålder ska läggas till grund för bedömningen av personlig assistans. Assistansen ska ge möjlighet att tillgodose föräldrarnas behov av avlösning i omvårdnaden samt kunna ge barnet möjlighet till miljöombyte. I de fall behovet finns är det möjligt för barnet att bo utanför föräldrahemmet tillsammans med sina assistenter.

Föräldrarna ska informeras om att beslutet om assistans kan påverka bedömningen av korttidsvistelse och avlastning.

4.4.2 65 års gräns

Rätten till personlig assistans efter 65 år kvarstår om den enskilde fått insatsen innan han eller hon fyllt 65 år. Antalet assistanstimmar får inte utökas efter 65 år. Uppstår behov av insatser kan dessa tillgodoses exempelvis genom insatser med stöd av SoL.

4.4.5 Tillfälligt utökade behov av personlig assistans i samband med semestervistelse eller resa

För att en person med funktionsnedsättning ska kunna resa på semester eller rehabiliteringsresa är det oftast en förutsättning att det finns tillgång till någon form av stöd eller att någon följer med på resan. Den som ansöker om ledsagarservice enligt socialtjänstlagen ansöker enligt SoL 4 kap. 1 §. Omfattas man av LSS (men inte har rätt till personlig assistans) kan man ansöka om ledsagare enligt LSS 9 § p. 3.

Man bör ha rätt till medföljare/ledsagare vid resa om behovet inte tillgodoses på annat sätt. I första hand ska riksfärdtjänst användas. Ansökan ska göras i god tid före planerad avresa. Att fatta ett beslut i efterhand är inte möjligt. I ansökan ska antal timmar den enskilde ansöker om framgå, när på dygnet dessa ska förläggas, behov av ev. dubbelbemanning mm. I ansökan bör också kostnader för medföljarens resa, logi och uppehälle preciseras. Individuell bedömning ska alltid göras.

Att skilja på inrikes respektive utrikes resor är viktigt eftersom människor normalt reser inrikes mer frekvent samtidigt som resorna i regel är kortare. Dessa resor bör bedömas mer generöst än resor till andra länder.

Det är inte rimligt att semester- eller rehabiliteringsresor som är gjorda inom ramen för särskilt boende skall hindra enskilda semesterresor med medföljare/ledsagare för individen.

Personer som har personlig assistans, enligt socialförsäkringsbalken, och inte har timmar avsatta för semester i sitt grundbeslut och således behöver extra timmar assistans, sk tillfällig utökning, för att genomföra sin semesterresa kan göra en ansökan om kompletterande personlig assistans enligt 9§ p 2 LSS. Dock bör alla möjligheter till utökning och förhöjt timbelopp osv. enligt personlig assistans enligt socialförsäkringsbalken först vara uttömda.

För den enskilde som är beviljad assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken 51 kapitlet gäller att både tid och kostnader i första hand ska rymmas inom ramen för assistansersättningen. I den mån den beviljade assistansersättningen inte anses räcka bör utökat antal timmar eller en inkludering av semester i grundbeslutet först vara prövade enligt socialförsäkringsbalken. Därefter kan Värmdö kommun ta ställning till att bevilja eller inte bevilja utökad assistans pga semesterresa.

Kommunens skyldighet att stå för tillfällig utökning av personlig assistans enligt LSS/socialförsäkringsbalken gäller enbart behovet av utökad tid. Det framgår inte av LSS att kommunen har skyldighet att stå för omkostnader utöver det som täcks av

assistansersättningen, inom ramen för beslut om tillfällig utökning av assistanstiden. (KR Stockholm, 2004-03-04, mål nr 35554-03).

Personer som är över 65 år och har assistansersättning, kan inte få utökning och kan därför söka enligt SoL. Personer som inte tillhör personkretsen i LSS kan ansöka om medföljare enligt 4 kap 1 § SoL.

Den sökande ska, när han eller hon upprättar sin ansökan, informeras om att ansökan ska specificeras avseende den mängd hjälp som han eller hon ansöker om till semester- eller rehabiliteringsvistelsen (det vill säga antalet timmar och när på dygnet dessa timmar ska vara förlagda, eventuell dubbelbemanning, vakande eller sovande natt osv.). I ansökan bör även kostnader för medföljaren specificeras.

Utredning/bedömning

I utredningen är graden av funktionshinder av underordnad betydelse. Det som är väsentligt är om den enskilde till följd av sitt funktionshinder är beroende av medhjälpare vid resa. Här ska det tas hänsyn till vilka övriga insatser som den sökande har, tex personlig assistans enligt socialförsäkringsbalken eller om den enskilde bor i gruppbostad.

För den enskilde som bor i gruppbostad ska ledsagning som regel ingå i omvårdnadsdelen, undantag kan dock göras då det föreligger särskilda skäl.

Längd och frekvens för resan kan variera i det enskilda fallet, riktmärket en vecka per år anger en minimistandard.

Ansökan om medföljare ska beviljas om behovet inte anses tillgodosett på annat sätt. Exempel på att behovet är tillgodosett kan vara om personen med funktionsnedsättning under det senaste året beviljats medföljare vid semesterresa eller rehabiliteringsresa eller erhållit bistånd genom korttidsvistelse i semesterliknande form. Det är viktigt att se till den sökandes helhetssituation. Det ska läggas stor vikt vid att insatsen ger stimulans och bryter isolering.

Om medföljaren planeras vara en nära anhörig ska det prövas om det kan ingå som en del av familjegemenskapen att man firar semester tillsammans. Om det kan anses ingå i familjegemenskapen ska ansökan inte beviljas då behovet kan anses vara tillgodosett på annat vis. I vissa fall kan det dock anses vara en del i familjegemenskapen att man firar semester tillsammans parallellt som personen med funktionsnedsättning har stöd i form av ledsagare/medföljare alternativt personlig assistent på resan. Detta är i regel fallet när funktionshindret är omfattande.

Vid en skälighetsprövning ska det göras en subjektiv bedömning om vad som kan anses vara rimligt i det enskilda fallet. Begärd mängd hjälp i den enskildes ansökan ska bedömas utifrån den enskildes individuella behov samt rätten till ett liv som andra. Samtidigt ska man i det enskilda fallet göra en bedömning av vad som är ett rimligt mått av hjälp. I denna bedömning ingår även en skälighetsbedömning av kostnaden för insatsen. Denna avvägning bör även göras när det gäller kostnader för medföljarens boende, mat, resor och övriga utgifter. Här bör även syftet med resan tas med i bedömningen och den får inte heller innebära avsevärda skillnader i livsbetingelser från vad den berörda personen med funktionsnedsättning normalt skulle ha råd med.

Det är viktigt att ta med i bedömningen att människor reser inom landet mer frekvent men kanske på kortare resor. Det är också viktigt att tänka på att den mängd hjälp som normalt fås i hemmet ofta är mindre än den hjälp som kan behövas när den enskilde vistas på annan ort.

När det gäller rehabiliteringsresor är det viktigt att göra en bedömning av den medicinska nyttan för den enskilde. I bedömningen bör handläggaren också ta hänsyn till destinationen och ställa frågan om resan går att genomföra på närmare håll till samma medicinska nytta.

Om den funktionshindrade tillhör personkretsen i LSS (§ 1 p1-3 LSS) och är i behov av medföljare vid semester- eller rehabiliteringsresa, och behovet inte tillgodoses på annat sätt, fattas beslut om medföljare:

1. Som en del i personlig assistans (§ 9 p 2 LSS) om den enskilde har sådan insats genom kommunen.
2. Som personlig assistans (§9 p 2 LSS) om den enskilde har personlig assistans enligt socialförsäkringsbalken.
3. I övrigt i form av ledsagare (§ 9 p 3 LSS).

Om personen med funktionsnedsättning inte tillhör LSS personkrets eller är över 65 år fattas beslut om medföljare med stöd av socialtjänstlagen, 4 kap 1 § SoL.

Beträffande omkostnader för medföljaren, dvs. resa, kost, logi och övriga utlägg ingår dessa omkostnader (i den mån de beviljas) som en del i själva beslutet om medföljare. Som en del i beslutet om medföljare, (personlig assistent eller ledsagare) redovisas den beviljade hjälpen med timmar och omkostnader. När det gäller omkostnader används Skatteverkets beräkningar för traktamente vid utlandsresa samt schablonbelopp för tjänsteresa för aktuellt inkomstår.

För att bibehålla rättssäkerheten är viktigt att denna typ av ärenden dras gemensamt.

4.4.6 Personlig assistans i bostad med särskild service

I bostad med särskild service ska det finnas sådan personalbemanning att den enskildes hela behov av stöd och service tillgodoses. Om det finns speciella behov ska en individuell prövning göras.

4.4.7 Personlig assistans i daglig verksamhet

I insatsen daglig verksamhet ingår omvårdnad och personlig assistans ska inte ersätta den personal som behövs för att driva daglig verksamhet. Om det finns särskilda skäl för att den enskilde behöver ha en person nära knuten till sig t ex för kommunikation kan personlig assistans prövas av försäkringskassan.

4.4.8 Personlig assistans under vistelse på sjukhus

Den som har beviljats personlig assistans kan, efter behovsbedömning, ges möjlighet att hela tiden eller under del av beviljad tid på sjukhus ha med sig sin personliga assistent. Förutsättningarna är att den enskildes funktionshinder, hälsotillstånd eller möjlighet att kommunicera kräver att personer med ingående kunskaper om den funktionshindrade behöver finnas till hands. Det ersätter inte sjukvårdens ansvar.

4.4.9 Familjemedlemmarnas ansvar

Den personliga assistenten ska inte ta över det ansvar som övriga hemmavarande familjemedlemmar har för det gemensamma hushållet utan assistenten är endast hjälp och stöd för den person som är beviljad insatsen.

4.4.10 Avgränsning mot hemtjänst

Grundtanken med personlig assistans är att den enskilde skall vara delaktig i den hjälp som assistenten ger, således har den enskilde inte rätt att få hjälp av den personliga assistenten med stödinsatser som i normalfallet utförs av hemtjänsten enligt SoL.

4.4.11 Sjuklöneavtal

Om en assistent tillfälligtvis inte kan utföra arbetet p.g.a. sjukdom är kommunen skyldig att, på den enskildes begäran, tillhandahålla personlig assistans. Kommunens skyldighet kan fullgöras genom att kommunen betalar sjuklöneersättning till assistansanordnaren.

4.5 9 § 3 Ledsagarservice

Ledsagarservice ska ge den enskilde möjlighet att delta i fritidsaktiviteter, ta del av kulturlivet, att besöka vänner eller tex gå på promenad. Insatsen ska även kunna tillgodose behov av ledsagning vid exempelvis sjukhusbesök. Däremot ingår inte omvårdnad och/eller medicinska insatser i ledsagarservicen. Ledsagningens omfattning bedöms utifrån det individuella behovet samt utifrån övriga beviljade insatser.

Avser ledsagarservicen barn och ungdomar ska det behov som går utöver vad som är normalt för ett barn i samma ålder beaktas. Det är viktigt att beakta föräldrans ansvar anpassat till barnets ålder.

4. 6 9 § 4 Biträde av kontaktperson

Kontaktpersonen uppgift är att bryta den enskildes isolering genom samvaro och fritidsaktiviteter. Insatsen ska inte ses som ett professionellt stöd.

När en kontaktperson utses skrivs en överenskommelse mellan kommunen och kontaktpersonen. Av överenskommelsen ska framgå omfattningen av uppdraget, vilket arvode och vilken omkostnadsersättning som ska utgå. Omfattningen prövas individuellt men är vanligen två träffar per månad.

Den som beviljats kontaktperson står för sina egna kostnader, t ex bio, mat, resekostnader mm. Bor den enskilde i boende med särskild service ska en kontaktperson inte ersätta personal utan utöka den enskildes sociala nätverk och vara en kontakt utanför gruppboendet detta eftersom insatsen bostad med särskild service för vuxna innefattar fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter, dessa bör således i första hand tillgodoses inom ramen för boendet om sådant beviljats enligt 9 § 9 LSS (RÅ 1995 ref. 47). Om behovet av ledsagarservice svårigen kan tillgodoses av personal som behövs för den dagliga verksamheten på boendet finns dock inga hinder att bevilja ledsagarservice enligt 9 § 3 LSS i den omfattning som behövs för att den enskildes samlade behov av personliga stödinsatser tillgodoses i skälig omfattning.

4. 7 9 § 5 Avlösarservice i hemmet

Avlösarservice innebär att en person tillfälligt övertar omvårdnaden från anhöriga eller andra närstående. Insatsen ges i eller i nära anslutning till hemmet. Avlösarservice kan ges både som en regelbunden insats och vid oförutsedda situationer.

Föräldrar till barn med funktionsnedsättning, vuxna eller familjehemsföräldrar kan få avlösning i sitt omvårdnadsarbete. Avlösning kan vara en möjlighet för föräldrarna att ägna sig åt det funktionshindrade barnets syskon.

Avlösningens omfattning ska bedömas utifrån redan beviljade insatser men den ska också alltid prövas individuellt och bedömas utifrån behov.

4.8 9 § 6 Korttidsvistelse

Syftet med insatsen är att ge den enskilde möjligheten till rekreation och miljöombyte och/eller tillfälle till avlösning för anhöriga och familjehem.

Korttidsvistelse innebär att en person med funktionsnedsättning tillfälligt vistas på korttidshem, hos en korttidsfamilj eller i lägerverksamhet.

Korttidsvistelse ska kunna erbjudas som en regelbundet återkommande insats likväl som en lösning vid akuta situationer.

Om den enskilde har behov av medicinska omvårdnadsinsatser i samband med korttidsvistelsen måste kommunen samverka med sjukvårdshuvudmannen för att säkerställa den medicinska omvårdnaden.

Vid korttidsvistelse, undantaget lägervistelse, bör den enskilde kunna fortsätta med sina dagliga aktiviteter, i barnomsorg, skola, korttidstillsyn och daglig verksamhet. Korttidsvistelsen omfattning ska alltid bedömas individuellt samt utifrån övriga beviljade insatser. I bedömningen bör det samlade behovet av korttidsvistelse under hela året beräknas. Det innebär att även läger/kollo ska ingå i beräkningen av det totala antalet dygn per år. Kostnaden för mat och vissa aktiviteter, ex biobesök bekostas av den enskilde.

4.9 9 § 7 Korttidstillsyn för skolgång över 12 år

Insatsen kan beviljas för Ungdomar över 12 år som har behov av tillsyn före och efter skoldagen samt under skollov. Tillsynen ska i första hand vara i nära anslutning till elevens skola. Det är viktigt att väga in ungdomens behov av tillsyn och behovet av meningsfulla aktiviteter. Kostnaden för mat och vissa aktiviteter, ex biobesök bekostas av den enskilde.

4.10 9 § 8 Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet

Boende i familjehem eller bostad med särskild service är en insats som kan komma i fråga om barnet har sin skolgång på annan ort. Eller om barnet, trots stödinsatser i hemmet, inte kan bo kvar hemma. Insatsen ska vara ett komplement till boende i föräldrahemmet.

4.11 Familjehem

För barn som inte kan bo kvar hos sina föräldrar ska insatsen boende i familjehem prövas. Det är viktigt att överväga om placeringen kan ske hos en anhörig eller annan närstående person.

4.12 Bostad med särskild service för barn och ungdomar

I en bostad med särskild service bor några barn eller ungdomar tillsammans och det är bemannat dygnet runt. Boendet ska vara så utformat att det ger barnet/ungdomen goda möjligheter till en god kontakt med föräldrar, syskon och andra närstående.

4. 13 9 § 9 Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna

Insatsen bostad med särskild service kan prövas då personen med funktionsnedsättning, trots stöd, inte klarar ett ordinärt boende eller då personen vill flytta från föräldrahemmet till ett eget boende. Lägenheterna ska vara fullvärdiga och hyreslagens regler ska tillämpas. Lägenheten är den enskildes permanenta och privata bostad. Den enskilde betalar hyra och reglerna om bostadstillägg tillämpas. Övriga omkostnader såsom mat, kläder, hygienartiklar, kostnader för fritids och kulturella aktiviteter bekostas av den enskilde.

Kommunens ansvar för hälso- och sjukvård enligt 18 § HSL gäller för personer som bor i bostad med särskild service.

4.13.1 Gruppboende

En gruppboende består vanligtvis av ett litet antal bostäder som är grupperade kring gemensamma utrymmen där stöd, service och omvårdnad kan ges alla tider på dygnet. Gruppboende är ett alternativ för personer som har så omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov att kontinuerlig närvaro av personal är nödvändig. Insatsen gruppboende är avsedd att täcka de boendes hela stödbehov.

Personalen i gruppboendet ska tillgodose de boendes behov av fritidsaktiviteter, kultur, rekreation och miljöombyte.

4.13.2 Serviceboende

Serviceboendet är fullvärdiga bostäder som är en mellanform mellan gruppboende och boende i egen lägenhet. De boende får stöd genom fast anställd personal. Liksom lägenheter i gruppboendet ska serviceboendets lägenheter vara fullvärdiga.

4.13.3 Annan särskilt anpassad bostad

Annat särskilt anpassat boende är en fullvärdig bostad som anpassas till ett fullgott boende. Stöd och service, t ex ledsagarservice, hjälp i hemmet och personlig assistans kan ges enligt LSS, statlig assistanssättning enligt SFB eller SoL. Omvårdnad samt kultur- och fritidsaktiviteter ingår inte som en del av insatsen. Kommunen har inte ansvar för hälso- och sjukvården för de personer som bor i denna boendeform.

Beslut om bostad med särskild service för vuxna ska verkställas inom sex månader? Om bedömning görs att så inte kan ske ska ansökan avslås. Detta ger en möjlighet för den enskilde att överklaga. I beslutet ska anges vilka alternativa insatser som kan erbjudas i avvaktan på att en bostad kan erbjudas. Förhandsbesked för bostad med särskild service ska hanteras på samma sätt, det vill säga som om den sökande redan bodde i kommunen.

Det är viktigt att det i utredningen klart framgår vilken form av boende som är aktuellt i det enskilda fallet.

4.14 § 10 Daglig verksamhet

Den som omfattas av LSS personkrets 1 och 2 och är i yrkesverksam ålder och inte förvärvsarbetar eller utbildar sig har rätt till daglig verksamhet. Då Värmdö kommun tillämpar valfrihetssystem enligt LOV (då det finns godkända enskilda utförare) väljer den enskilde, i den mån han eller hon kan och vill, själv vilken daglig verksamhet han eller hon önskar. Syftet med verksamheten är att erbjuda den enskilde stimulans och en meningsfull tillvaro samtidigt som den ska främja individens utveckling och delaktighet i samhällslivet. Omvårdnad och viss hälso- och sjukvård ska ingå i insatsen. Daglig verksamhet ska i först hand erbjudas inom kommunen. Turbundna resor kan beviljas mellan hemmet och den dagliga verksamheten om behov finns.

4.15 Omvårdnad och fritid

Omvårdnad ingår i insatserna:

- avlösarservice
- korttidsvistelse

- korttidstillsyn
- familjehem
- bostad med särskild service för barn och ungdom
- bostad med särskild service för vuxna
- daglig verksamhet

För personlig assistans gäller särskilda regler.

Med omvårdnad menas praktiska åtgärder för att stödja och hjälpa till med dagliga personliga behov som individen med funktionsnedsättning inte klarar själv t ex sin hygien, att äta och förflytta sig samt att kommunicera med andra.

Fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter ingår i insatserna:

- bostad med särskild service för barn och ungdomar
- bostad med särskild service för vuxna

4. 16 10 § Individuell plan

I samband med att en LSS- insats beviljas ska den enskilde erbjudas att en individuell plan med beslutade och planerade insatser upprättas i samråd med honom eller henne Den som har beviljats en insats ska när som helst kunna begära att en plan upprättas, om det inte redan har skett. I planen ska även åtgärder redovisas som vidtas av andra än kommunen eller landstinget. Planen ska omprövas fortlöpande och minst en gång om året.

5. Insatser som inte är föremål för biståndsbeslut

Trygghetslarm

Alla kommuninvånare som är 65 år eller äldre och skrivna/vistas i Värmdö kommun, som önskar ett trygghetslarm tar kontakt med biståndsenheten som fattar beslut utan utredning. Detta förfarandesätt innebär en rättssäker hantering av trygghetslarmen.